

1930 m.
PENKTADIENIS
vasario 28 d.

1

Šviesos pluoštas švysčioja tamsoje, neramiai trūkčioja dar padričiau nei įprastai. Paskui mirgėjimas prislopsta ir įgauna formą.

Švelnios veido linijos, ekrane piešiamos vien šviesos spindulių.

Jos veidas.

Atsimerkiančios jos akys.

Žvelgiančios į jį.

Amžiams išskaptuotos iš šviesos, amžiams, visiems laikams išgelbėtos nuo trumpalaikiškumo. Jis kada tik panorėjęs, vos užsimanęs galės įžiebtį ją toje tamsioje patalpoje, šiame niūriame gyvenime.

Jo gyvenime. Gyvenime, kurio beviltišką tamsą visada nušviesdavo tik vienas dalykas – ekrane šokantis projektoriaus šviesos pluoštas.

Jis mato, kaip jos akys išsiplečia. Mato tai, nes žino. Jis gerai žino, ką ji jaučia. Kai ką, kas jai svetima, o jam taip pažįstama. Jis jaučiasi jai toks artimas. Kone kaip tą akimirką, amžiams sustingdytą celiulioide.

Ji žvelgia į jį ir suvokia. Galvoja, kad suvokia.

Jos rankos siekteli kaklo, tarsi bijotų uždusti.

Ji nejaučia didelio skausmo. Tik pastebi, jog kažkas pakito.

Kad kažko trūksta.

Jos balso.

Nori kažką pasakyti, bet nieko nebeišeina.

Nebėra dirbtinio balso. To nepakenčiamo balso, nepriklausančio jai. Jis išvadavo ją nuo to balso, kuris staiga buvo ją užvaldęs tarsi svetima pikta galia.

Jos akyse daugiau nuostabos nei pasibaisėjimo, ji nesupranta.

Kad jis ją myli, kad taip pasielgė tik iš meilės jai, jos tikrajai, angeliškajai esybei.

Bet ir nereikia, kad ji suprastų.

Tada ji praveria burną, ir viskas vėl kaip anksčiau. Jis vėl ją girdi. Pagaliau vėl jos balsas! Jos tikrasis balsas, amžinas, kurio niekas iš jos neatims, nepavaldus laikui ir niekaip nesusijęs su dabarties purvu ir papročiais.

Balsas, jį pakėrėjęs, kai išgirdo pirmą sykį. Kai ji kalbėjo jam, vien jam, nors šalia jo sėdėjo tiek daug kitų.

Jis sunkiai atlaiko jos žvilgsnį. Ji pažvelgė per kraštą, pamatė viską, dar truputis, ir praras pusiausvyrą.

Akimirka, ir ji parkrinta.

Jos žvilgsnis tampa visai kitoks.

Mirties nuojauta jos akyse.

Žinojimas, kad miršta.

Dabar miršta.

Kelio atgal nebėra.

Mirtis.

Jos akyse.

Jau čia.

Vyras tamsiu vakariniu kostiumu atsainiai šypteli žaliaam šilkui. Viena ranka kišenėje, kitoje taurė su konjaku, laikosi tvirtai, nesitraukia atgal nė per žingsnį. Jo akys nė nežybteli, kai moteris vakarine suknele sustoja vos per kelis centimetrus nuo jo.

Žalias šilkas virpa jai garsiai alsuojant.

– Gal aš ne taip nugirdau? – sušvokščia moteris.

Jis gurkšteli konjako.

– Kai matau žalias jūsų ausis, sunku patikėti, jog galite ne taip nugirsti. – Jo šypsena virsta pašaiptu vypsniu.

– Tikrai manot, kad galite šitaip su manimi elgtis?!

Jos įtūžis jam, regis, patinka, juo labiau moteris širšta, juo begėdiškiau jis vypo. Patyli, tarsi norėtų gerai apsvarstyti, ką atsakys.

– Manyčiau, taip, – ištaria ir linkteli. – Jei neklystu, ponas fon Kesleris kaip tik taip elgėsi su jumis, argi ne?

– Nemanau, kai tai *jūsų* reikalas, brangusis *grafe* Torvaldai!

Jis patenkintas žiūri, kaip moteris įsisprendžia rankomis į klubus. Už lango plyksteli žaibas.

– Tai ne atsakymas. – Jis dirsteli į savo taurę.

– O šito jums užteks kaip atsakymo? – Tardama šiuos žodžius moteris užsimoja.

Jis užsimerkia laukdamas skambaus antausio. Bet jo nėra. Tarsi iš kito pasaulio atsklinda riksmas, ir to pakanka, kad visi judesiai akimirksniu sustingtų.

– Stooop!

Sekundės dalį abu sustingo nejudėdami it fotografijoje, paskui ji nuleido ranką, jis atsimerkė, abu pasuko galvas ir pa-

žvelgė į tamsą, tenai, kur baigėsi parketas, ant kurio jie stovėjo, kur prasidėjo purvinos betoninės grindys. Ji sumirkčiojo žvelgdama į šviesos sieną ir lyg pro miglą pamatė sudedamąją kėdę; ant jos sėdėjo vyras, sugriovęs viską vienu žodeliu; dabar jis atsistojo, pakabino ant kėdės ausines ir žengė į šviesą, liesas vyras su atsainiai užrištu kaklaraiščiu, atraitotomis marškinių rankovėmis. Tai jis ką tik riktelėjo taip garsiai, kad visi net krūptelėjo; dabar jo balsas tapo švelnus it aksomas.

– Paskutinius žodžius ištarei ne ta kryptimi, Bete, mano angele, – pasakė jis. – Mikrofonai tavęs nepagavo.

– Mikrofonai, mikrofonai! Nebenoriu to girdėti, Džo! Tai juk nebe filmas! – Pakako trumpai žvilgtelėti į garso operatorių, ir vyriškio veidas nuraudo iki pat plaukų šaknų. – Kinas, – toliau kalbėjo aktorė, – kinas – tai šviesa ir šešėliai, negi tai reikia aiškinti didžiajam Jozefui Dresleriui?! Mano veidas celiulioide, Džo! Aš juk veikiu ne pro tuos... *mikrofonus!* – Ji pabrėžė paskutinį žodį, lyg kalbėtų apie naują aptiktą itin bjaurią vabzdžių rūšį.

Dresleris giliai įkvėpė, tik tada išsižiojo ketindamas atsakyti.

– Žinau, kad tau nereikia balso, Bete, – ištare jis. – Bet tai praeitis. Su šiuo filmu prasideda tavo ateitis! O ateitis prabyla balsu!

– Niekai! Yra daugybė nepasiduodančiųjų beprotybei, jie vis dar kuria tikrus filmus. Be mikrofonų. Negi manai, kad didysis Čaplinas klydo? Kas žino, gal garsinis kinas – vien tik mada? Šią akimirką visi jos vaikosi, bet gal greitai bus pamiršta?

Dresleris nustebęs žvelgė į aktorę, tarsi ne ji būtų pasakiusi šiuos žodžius.

– Aš tai žinau, – ištare jis, – mes visi, esantys čia, tai žinome. Ir *tu* tai žinai. Garsinis kinas tarsi tau sukurtas, o tu su-

kurta garsiniam kinui. Garsinis kinas tikrai tave išgarsins. Tau tereikia padaryti štai ką: pagalvoti, kad turi kalbėti reikiama kryptimi.

– Galvoti?! Kai vaidinu vaidmenį, turiu juo *gyventi*!

– Tikrai taip. Įsigyvenk į vaidmenį, gyvenk juo. Bet kalbėk Viktoro pusėn ir užsimok antausiui tik ištarusi savo žodžius.

Betė linktelėjo.

– Ir netrenk taip smarkiai kaip per repeticijas, tereikia jį paliesti. Antausio neturi girdėtis, tik perkūno trunkymasis.

Visi nusijuokė, netgi Betė. Pyktis išgaravo, nuotaika pasitaisė. Taip sugeba tik Džo Dresleris. Už tai Betė jį ir myli.

– Taigi kartojam nuo pradžių!

Režisierius grįžo į savo vietą ir užsidėjo ausines. Betė vėl nuėjo prie durų, Viktoras liko stovėti prie židinio, tik nutaisė ankstesnę veido išraišką. Už kulisų visi skubėjo bruzdėjo, o aktoriai išnaudojo tą laiką kaupdamiesi vaidmeniui. Viešbučio tarnautoja, iš meilės savo šefui vaidinanti milijonieriaus dukrą ir dėl to sulaukianti įvairių nemalonumų, piktinasi dėl kaltinimų, kuriuos jai pažerė tasai priklydęs aferistas. Tasai aferistas, kurį scenos pabaigoje ji dar ir pabučiuos ir kuris iš tiesų yra ne aferistas, o menkysta.

Paleidžiama garso įrašymo technika, suburzia kamera. Studijoje tylu kaip bažnyčioje prieš palaiminimą.

Tylą nutraukia pliauškę.

– „Meilės audros“ penkiasdešimt trys, antra scena!

– Pirmyyyn! – išgirsta ji riktelint Dreslerį.

Viktoras vėl pradeda šnekėti begėdystes, o ji įsijautusi pyksta. Tuo kino pykčiu. Gerai žino, kur stovi kamera, visados tai žinojo, ir vis dėlto geba vaidinti taip, tarsi nebūtų tos stiklinės akies, fiksuojančios kiekvieną jos judesį.

Ji pasiekia nurodytą vietą prie židinio ir užsipuola Viktorą. Riebus mikrofonas kabo jam tiesiai virš galvos; ji stengiasi jį ignoruoti, kaip ignoruodavo kameras, reikia kalbėti tik su Viktoru, tada kalbės ir į mikrofoną, juk viskas paprasta, Džo teisus. Ji pajunta, kad vaidina gerai. Jei Viktoras visko nesugadins, ko, deja, galima tikėtis, scena tuoj bus nufilmuota. Ji pastebėjo žaibą – plykstelėjo reikiamu laiku. Ir tada atsidavė savo pačios ritmui, lėtai skaičiavo atbuline tvarka, tardama paskutinius šios scenos žodžius:

– O *šito* jums užteks kaip atsakymo?

Dabar.

Kaip tik dabar – antausis.

Pajuto, kaip palietė jam veidą. Vis dėlto vožtelėjo per stipriai! Na, Viktoras kaip nors ištvers. Jų ginčas atrodys dar tikroviškesnis.

Ūmai dingtelėjo, jog kažkas čia ne taip.

Nėra griautinio.

Vietoj jo – vos girdimas metalo garsas, tylus *dzinkt*, kažkur už jos ant grindų turbūt nukrito nedidelis metalinis daikčiukas.

Ji užsimerkė. Ne! Prašau, tik ne tai!

Tik ne koks nelemtas technikos gedimas! Tik ne dabar, kai ji taip gerai suvaidino!

Ir vis dėlto...

– Šūdas, – išgirdo ji nusikeikiant Dreslerį. – Stoop!

Nors buvo užsimerkusi, pajuto, kad šviesa pasikeitė. Ir staiga – smūgis. Tarsi kažkas milžinišku kūju būtų trenkęs jai per pečius, per ranką, per sprandą – vienas galingas smūgis. Kai atplėšė akis, gulėjo ant grindų. Kas nutiko? Išgirdo kažką treškant ir suprato, kad tai jos kūnas; kažkas joje, matyt, lūžo.

Skausmas užliejo taip staiga ir buvo toks nuožmus, kad akimirką aptemo akyse. Ji matė audeklus ir plieninį kino studijos lubų karkasą, pasibaisėjusį Viktoro veidą, palinkusį virš jos, paskui jis dingo jai iš akiračio.

Norėjo stotis, bet nepajėgė, norėjo dingti, nes kažkas svilino jai veidą, degino plaukus, visą kairę pusę, skausmas buvo nepakeliamas. Tačiau negalėjo net pasukti galvos, kažkas spaudė ją prie žemės ir ketino sudeginti. Viskas joje šiaušėsi prieš skausmą, bet kojos neklausė, jos nebejudėjo, nė viena kūno dalis nebejudėjo; kūnas tarsi maištaujanti armija nebeklausė nė vieno jos įsakymo. Betė užuodė svylant plaukus ir gruzdant odą, girdėjo kažką šaukiant, sudirgo supratusi, jog tai jos pačios balsas, ir vis tiek atrodė, kad šaukia kažkas kitas, tarsi tai negalėtų būti ji, tarytum tai ne ji šauktų, ne jai skaudėtų, ne ji negalėtų pajudėti; tas kažkas tenorėjo rėkti, rėkti, rėkti.

Vėl sušmėžavo Viktoro veidas, nebe veidas, o grimasa, išplėstos akys, spoksančios į ją, keistai perkreipta burna, ne filmo herojaus veidas, o ryžtingas. Tik kai pajuto, jog ant jos pilamas vanduo – lėtai, panašus į beformę medūzą, – tą nesi- baigiančią akimirką suprato, ką jis čia veikia.

Ir kad tai bus paskutinis jos matytas dalykas.

Paskui teliko šviesa. Akinama šviesa, be atvangos gaubianti ją, ne, ne tik gaubianti, ji pati tapo šviesa, sekundės dalį – dalis niekada anksčiau nematyto šviesumo, ir regėjo viską aiškiai kaip niekada. Ir suprato: tas šviesumas amžiams ir negrįžtamai nustums ją į tamsą.

Y. smarkiai gynėsi. Bet „Baumgartas“ privertė ją apsiversti ant nugaros ir mėgino nutraukti nuo jos sijonkelnes. Jai pagrasinus, kad rėks, jei anas jos nepaleisias, „Baumgartas“ tik pašaipiai atšovė: tegul sau rėkianti, čia jos niekas neišgirs. Toliau grumdamsi Š. pasakė, kad ji verčiau mirs, nei atsiduos jam, o „Baumgartas“ į tai atsakė: „Tada tau teks mirti...“

– Ar ponas dar ko nors norėtų?

– Tada tau teks mirti, – sumurmėjo Ratas.

– Ką sakot?

Ratas pakėlė akis nuo laikraščio. Prie jo staliuko stovėjo padavėjas, rankoje laikantis padėklą su nešvariais indais.

– Ne, viskas gerai, – atsakė Ratas. – Nebesvarbu.

– Gal galėčiau ponui dar ko nors atnešti?

– Šią akimirką ne, dėkui. Aš kai ko laukiu.

– Supratau.

Padavėjas surinko nuo stalo tuščius kavos puodelius ir apsiskuko. Įsižeidęs pingvinas. Ratas kurį laiką žvelgė jam pavymui, su padėklu balansuojančiam tarp kėdžių. Kavinėje pamažu gausėjo žmonių. Neilgai trukus teks saugoti laisvą kėdę prie staliuko.

Ji vėluoja. Nors anksčiau niekad nevēluodavo. Negi nesupranta, koks reikalas? O gal supranta ir kaip tik dėl to nesirodo?

Jai nederėtų skambinti jam į biurą. Turbūt nesuprato. Veikiausiai, kaip visada, norėjo jam įsiteikti, nors jis to nereikalauja. Tik dėl to ji būtinai užsimanė su juo į „Rezi“; tau, kilusiam iš Pareinės, tai turėtų patikti, pasakė ji ir parodė bilietus į karnavalą.

Karnavalas!

Tai bent žodis!

Čia jie taip vadina: karnavalu. Ratas nujautė, kas ten jo laukia. Prievartinis persirengimas, prievartinis vynas, prievartinė gera nuotaika, prievartinis *aš tave myliu*, prievartinis *mes nesiskirsim amžinai*.

Nevykęs pokalbis telefonu priminė jam, kaip su Kati yra iš tikrųjų: tiesiog Naujųjų vakarėlio pažintis, pernelyg užsitęsusi.

Susipažino su ja prieš pat vidurnaktį, susidaužę išgėrė už naujus metus ir abu, jau gerokai apsinešę, spontaniškai pasibučiavo. Tada drauge nuėjo prie dubens su vaisiais šampane, o ten kažkoks išminčius išūžė ausis, sužlugdydamas visas su naujuoju dešimtmečiu siejamas viltis: esą tai suvis ne naujas dešimtmetis, reikia turėt kantrybės, dešimtmetis prasidės tik 1931-aisiais, taigi matematiškai 1930-uosius teisingiau bus vadinti paskutiniais trečiojo dešimtmečio metais.

Ratas purtydamas galvą pripylė į taures šampano su vaisiais, o Kati susižavėjusi klausėsi misionieriauti užsidegusio matematiko. Gereonui teko tempte nutempti ją nuo to nuobodos į sodelį ant stogo, kur draugija stebėjo fejerverkus, besiskleidžiančius naktiniame Šarlotenburgo danguje, paskui – į tamsų kampa, kur vėl ją pabučiavo; žmonės aplink juos juokėsi ir vogravo, švilpė ir traškėjo fejerverkų raketos. Jis bučiavo ją taip stipriai, kad ji net šaižiai riktelėjo iš skausmo. Pasirodo, jis įkando jai į lūpą; mirksni žvelgė į ją nustebęs ir jau ketino atsiprašyti, bet ji tik nusijuokė ir vėl prisitraukė jį prie savęs.

Ji tai palaikė aistra, o iš tikrųjų tai buvo įtūžis, nenusakoma agresija, įveikusi užtvanką ir išsiliejusi ant jos, nekaltos; tada ir vėliau, kai Kati parsivedė jį į savo mažą kambariuką palėpėje ir jis išsisiautėjo, tarsi šimtą metų nebūtų turėjęs moters.

Ji tai vadino mylėjimusi.

O jo įtūžį – *aistra*.

Toks pat nesusipratimas kaip ir viskas, kas buvo po to, – jos *meilė*. Kaip ji tai vadino. Tai, kas ten tarp jų buvo... ko jis nesugebėjo įvardyti. Viskas prasidėjo nuo fejerverkų ir linkėjimų ir vis dėlto neturėjo jokios ateities, nuo pat pradžių neturėjo. Jis tai suprato jau pirmą kartą ją bučiuodamas, kai alkoholis ir hormonai užgožė visas dvejones, suprato ir naujų metų rytą, kai žvelgdama įsimylėjėlės žvilgsniu ji atnešė jam į lovą kavos. Užuođęs kavą jis apsidžiaugė. Bet tada pamatė tą įsimylėjusį veidelį.

Išgėrė kavą ir nuvargęs šyptelėjo jai.

Pirmasis jo melas. Pirmasis iš daugelio, kurie bus vėliau. Jis nenorėjo meluoti, ne, kartais nė nesuprasdavo, kad meluoja. Kiekvieną dieną jo melagystės augo, su kiekviena diena darėsi vis nepakenčiamesnės. Jau seniai reikėjo jai tai pasakyti.

Jos balsas, sklindantis iš telefono ragelio, priverstinai džiugus plepėjimas apie karnavalą, apie susitarimus ir malonumus, kostiumus ir kitus nekaltus dalykėlius atvėrė jam akis. Metas, pats metas viską užbaigti.

Tik ne telefonu. Juolab ne tarnybiniu telefonu. Ratas pašnairavo į Grėfą, jaunesnįjį specialistą, kuris susikaupęs vartė kažin kokias bylas, ir nedaugžodžiaudamas paprašė Kati susitikti kavinėje „Uhlandeck“. Esą norįs pasikalbėti.

– Ko tau prireikė Kudame? Mums juk į Šėnebergą, – nepakeldamas akių nuo popierių paklausė Grėfas.

– *Tu važiuoji į Šėnebergą.*

Ratas padavė jaunesniajam kriminalistui automobilio raktelius, o pats išlipo prie „Uhlandeko“. Kati dirbo visai netoliese.

Ir vis dėlto ji nepasirodė.

Ratas vėl atsivertė mėnesinius žurnalus apie nusikaltimus, kuriuos skaitė prieš prieinant padavėjui. Vyriausiasis komisaras Genatas, jo šefas pastate, esančiame Alekso aikštėje, rašė apie daug dėmesio sulaukusius pranešimus iš Diuseldorfo, šiurpius nužudymus, kuriuos išaiškinti, talkindami vietos kriminalinei policijai, turės Genatas ir keli specialiai Berlyne atrinkti kolegos. Ratas atsisakė vykti, nors žinojo, kad šitaip pasielgdamas nuvils Budą ir pristabdys savo paties karjerą; būti pakviestam Genato – tikra dovana, nevalia taip imti ir atsisa-kyti. Bet ir Rato tėvas patarė sūnui negrįžti į Reino provinciją, nors kalbama tik apie Diuseldorfą, o ne apie Kelną. Pernelyg pavojinga, pasakė Kelno policijos Kriminalinių nusikaltimų tyrimų skyriaus vadovas Engelbertas Ratas. Esą Leklerkas ir jo laikraščiai išpūs burbulą, neva Gereonas Ratas tebedirba paprastu policininku, ir nueis šuniui ant uodegos viskas, kas pasiekta per metus.

Pasiutusiai pikta! Įvykiai Diuseldorfe buvo Prūsijoje per daugelį metų daugiausia dėmesio sulaukęs kriminalinis nusi-kaltimas: devynios žmogžudystės, o kur dar keli pasikėsinimai nužudyti; ir visa tai vos per kelis mėnesius. Diuseldorfo polici-ja spėjo, jog nusikaltėlis veikia vienas. Ir prasidėjo isterija. Ge-natas tik ranka mojo į tokias pirmalikes išvadas; keistenybių jis išvelgė kiekvienoje Diuseldorfe įvykdytoje žmogžudystėje. Toji byla buvo tarsi specialiai sukurta žurnalui. Kiekviename mėnraščio numeryje Genatas pasakojo, kiek pasistūmėjo tyri-mas, bet be garsenybių iš Berlyno pagalbos įvykio tyrimas ne-pajudėjo nė per nago juodymą. Stingant rimtų įrodymų, Ge-natas smulkmeniškai aprašė aukas: devyni negyvėliai, negana

to, keturi sunkiai ir penki lengvai sužeisti; ir visi tie nusikaltimai Diuseldorfe užfiksuoti vos per kelis mėnesius. Dvidešimt šešerių tarnaitės Š. likimą Genatas aprašė labai smulkiai, mat ši, nors sunkiai sužeista, išgyveno. Vien dėl to, kad nusikaltėliui buvo sutrukdyta.

Įsidarbinęs Alekse Ratas, kai teko knaisiotis įvairiausiose smulkmenose, perskaitė ištisą straipsnių seriją. Užsiėmė visokiais trupiniais, kurių jam pamėtėdavo vyresnysis komisaras Bėmas; tą buldogą Bėmą Genatas paskyrė vadovauti Žmogžudysčių tyrimų skyriui, kol pats bus išvykęs. O Gereonui Ratui tai reiškė štai ką: bukos pasiuntinuko pareigos arba, geriausiu atveju, bylos, kurių visi kratosi. Pavyzdžiui, Izoldos Hēr, prieš dvi dienas Šėneberge atsukusios dujinės viryklės čiaupą ir neuždegusios ugnies, istorija. Tai savižudybės, su kuriomis tenka plūktis, ir jokių šansų sulaukti šlovės. Tuo laiku tokių bylų buvo apščiai. Savižudybių tą žiemą pasitaikė ištis gausiai. Daugumą jų savo rajone išaiškindavo vietinė kriminalinė policija, bet kai kurios vis dėlto pasiekdavo Aleksą. Ir nusileisdavo tiesiai ant Gereono Rato darbo stalo.

Slegiantis darbas.

Ratas pervertė žurnalą ir susirado vietą, kurią skaitė prieš prieinant padavėjui.

Ir staiga pajuto dūrį peiliu ar šmaukštelint prie kaklo, ir ėmė šauktis pagalbos. Jai pasirodė, jog kažkas išgirdo riksmą. O „Baumgartas“ kaip pasiutęs badė ją ir galiausiai smeigė durklu į nugarą. Bet, kaip jau ne sykį minėta, durklo smaigalys nulūžo ir liko stirksoti nugaroje...

– Skambina komisarui Ratui! – Tarp stalų nardė berniukas, iškėlęs kartoninį lapą su užrašu didelėmis kampuotomis raidėmis: *Telefonas*. – Kviečiame komisarą Ratą prie telefono!

Ratui prireikė kelių sekundžių susivokti, kas vyksta, paskui tarsi mokykloje pakėlė ranką. Berniukui priėjus prie stalo, keli kavinės svečiai pasisuko į juos.

– Jei malonėtumėt eiti paskui mane...

Ratas padėjo laikraštį ant stalo, kad niekas neužimtų vietos. Eidamas paskui kartoninį užrašą spėliojo: gal Kati ketina telefonu pranešti jam, kad neateis? Na, kaip sau nori. Tada teks sutvarkyti reikalą telefonu.

– Antra kabina, – pasakė berniukas.

Už įstiklintų tamsaus medžio durų buvo netgi du telefono aparatai. Virš dešinio degė lempelė. Berniukas mostelėjo į varinį dvejetą šalia lempelės.

– Tiesiog nukelkite ragelį, – pasakė. – Jūs jau sujungti.

Ratas žengė į kabiną ir uždarė duris. Balsai kavinėje prislopo. Jis nukabino ragelį, giliai įkvėpė ir atsiliepė.

– Ratai, čia jūs? Na, pagaliau!

– Pone vyresnysis komisare? – perklausė Ratas, nors ir taip buvo aišku.

Šitaip į ragelį lodavo tik vienas asmuo – vyresnysis komisaras Vilhelmas Bėmas.

Neklystanti Buldogo uoslė nuolat pakuždėdavo jam, kada Ratas ne darbo vietoje.

– Kur jūs trainiojate, žmogau? Turėtumėt kiek išsamiau instrukuoti savo kolegas! Panelė Fos man netgi negalėjo paaiškinti, ką jūs ten, vakarinėje dalyje, apskritai veikiate!

– Izolda Hér, – sušvokštė Ratas. – Patvirtinta, kad tai savižudybė. Ataskaita kaip ir baigta. Rytoj rytą gulės ant jūsų stalo.

– Gal nuėjot į literatus? Kodėl rašot ataskaitą kavinėje?

– Vienas liudininkas gyvena netoliese ir pasiūlė susitikimo vietą...

– Na, nesvarbu, palikit tą niekalą ir griebkit savo asistentą...
– ...jaunesnįjį specialistą...
– ...ir važiuokit į Marienfeldę. Studija „Terra“. Mirtimi pasibaigęs nelaimingas atsitikimas. Ką tik atėjo žinia. Kolegos iš du šimtai antros nuovados paprašė pagalbos. Sudėtingiau, nei manyta.

Arba kolegos iš du šimtai antros nuovados baiminasi, kad teks užtrukti po darbo valandų, pagalvojo Ratas.

– Nelaimingas atsitikimas, – garsiai ištarė jis. – Skamba įdomiai. Kokia ten studija?

– „Terra“. Kino šutvė. kažkas nukrito nuo karkaso ar panašiai. Išsiunčiau jums automobilį, kolegos žino kelią.

– Man belieka jums padėkoti.

Bėmas apsimetė, kad nepajuto Rato sarkazmo.

– Ir, pone komisare, – pasakė, – dar kai kas.

Mėšlas! Niekuomet neerzink šefo!

– Klausau.

– Tasai Veselis laidojamas rytoj penktą. Norėčiau, kad pasižiūrėtumėt tą spektaklį. Žinoma, diskretiškai.

Kurgi ne! Buldogas iškniso dar kai ką, kad tik sugadintų jam, Ratui, savaitgalį! Idealus derinys: nedėkinga užduotis, pageidautina laisvą šeštadienio popietę, nors iš to nebus jokios naudos.

– O ką konkrečiai turėčiau ten stebėti, pone vyresnysis komisare? – paklausė Ratas. Jis nematė jokio reikalo rytoj tykoti kapinėse, juolab tokia politiška išpūstame reikale, kai nusikaltimo eiga jau seniausiai išaiškinta. Tai galėtų būti įdomu politinei policijai, bet ne A skyriui.

– Neturėčiau jums aiškinti, kaip dirba kriminalinė policija, – į ragelį sušvokštė Bėmas. – Kaip įprastai! Tiesiog viską stebėkite!

– *Jawohl*, pone vyresnysis komisare.

Mandagiai atsisveikinti nereikėjo, Buldogas jau buvo padėjęs ragelį.

Lankytis nužudytųjų laidotuvėse – įprastas reikalas dirbant A skyriuje, tik šįkart buvo aišku, kad laidotuvės rytoj veikiau prilygs politiniam pareiškimui ir tikrai nesuteiks kriminalistams jokių naujų žinių. Viskas ir taip buvo aišku kaip dieną: prieš porą savaitių vienas suteneris vienam jaunam SA fiureriukui, paveržusiam iš jo mergele, iššovė kulką į burną. Tasai vyras jau šešias savaites sėdėjo areštinėje ir kaltę pripažino, tiktai tvirtino, esą tai buvusi būtinoji gintis, nors pats su keliais komunistuojančiais draugeliais jėga įsiveržė į butą. Sekmadienį auka mirė, ir Gėbelso laikraštis „Ataka“ tą jaunuolį, įsimylėjusį kekšę ir už tai atsisveikinusį su gyvenimu, pavertė šventuoju, judėjimo kankiniu, kruvinu liudytoju, kaip jį vadino *fiolkišai**. Taigi nuotaikos atitinkamai pakurstytos. Policija tikėjosi riaušių tarp nacių ir komunistų ir parengtyje laikė kelias šimtines patrulių. Ir štai dabar į šitą velnio katilą Bėmas ketina pasiųsti Ratą. Gal vyresnysis komisaras tikisi, kad koks nors nacis ar komunistėlis netyčia Ratą sumuš?

Ratas vėl nukabino telefono ragelį, paskambino į Šėnebergą ir spėjo pagauti Grėfą, tebesantį Izoldos Hēr bute. Po penkių minučių jis jau stovėjo ant šaligatvio prie „Uhlandecko“ ir laukė. Kati taip ir nepasirodė. Šiaip ar taip, kalbėtis jau per vėlu.

Žmogžudysčių tyrimų skyriaus automobilio Bėmas jam taip ir nedavė. Antroje eismo juostoje Kudame sustojo žalias opelis. Kriminalistas sekretorius Čėrvinskis pamatęs komisarą

* *Völkischen* – nacionalistai rasistai, liaudies judėjimas Vokietijoje XIX a. pab.–XX a. pr.

atplėšė savo sunkų kūną nuo keleivio sėdynės ir atidarė galines dureles. Prie vairo sėdėjo jaunesnysis specialistas Heningas. Ratas atsiduso. Plišas ir Pliumas, taip neišskiriamus kolegas visi vadino Pilyje, buvo ne patys uoliausi kriminalistai Alekse, gal todėl Bėmas juos vis ir pakišdavo. Heningas priglaudė pirštus prie skrybėlės, ir Ratas įsitaisė automobilio gale. Vos tilpo šalia ilgų, kietų medinių virbų ir beformės dėžės.

Ratas nusikeikė.

– Kas čia dabar?

– Fotoaparatas, – atsakė Heningas. – Netelpa į šito šūdino opelio bagažinę.

– Į Žmogžudysčių tyrimų skyriaus mašiną būtų tilpęs!

Heningas lyg atsiprašydamas gūžtelėjo pečiais.

– Anos mašinos prireikė Bėmui, – paaiškino.

– Kad turėtų kuo nuvažiuot į „Ašingerį“, ar ne?

Heningas dirbtinokai nusijuokė, kaip ir dera jo rangui, kai komisaras pokštauja. Vos Červinskis įsėdo į automobilį, asistentas spustelėjo greičio pedalą. Cypindamas padangas apsuiko opelį ir išlėkė į priešpriešinio eismo juostą. Ratas stuktelėjo galva į lubas ir nusikeikė. Automobiliui įsukant į Joachimo Talerio aikštę jam pasirodė, kad galinio vaizdo veidrodėlyje mato raudoną žieminių Kati paltą.